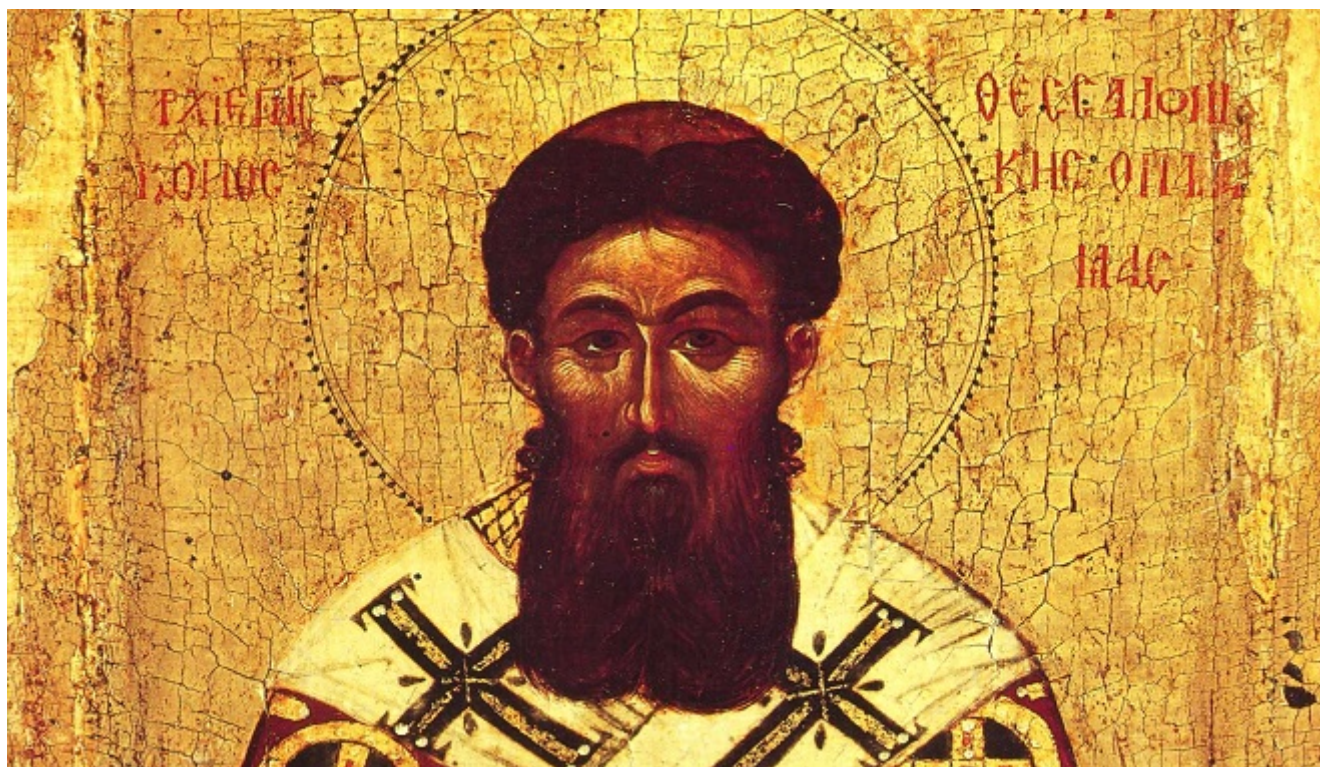

22 Μαρτίου 2021

Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, Σαν πρώτο βήμα του αγώνα του προσκολλάται στους κατοίκους του υπέροχου Άθω...

/ [Σοφίας Πατερικής Απαύγασμα](#)

Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, Αρχιεπίσκοπος
Θεσσαλονίκης (1296-1360).

(Επιμέλεια Στέλιος Κούκος)

Εγκωμιαστική ομιλία του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Νείλου, (1379-1388), στον Άγιο Γρηγόριο Παλαμά.

Αυτός, λοιπόν, ενάρητος και βλάστημα ενάρητων γονέων, όπως δίκαια άλλωστε θα το περίμενε κάνεις, άνθος ευγενικό από όμοια βγαλμένο ρίζα, όχι μονάχα δε συρρίκνωσε την αίγλη τη γονική, αλλά ακατάκριτα θα λέγαμε ότι πλουσιοπάροχα ανταπέδωσε το χρέος στους γεννήτορες που του χάρισαν το φως, της ζωής κι έγινε όχι μόνο γι αυτούς αλλά και για το γένος των ορθοδόξων κόσμημα και καύχημα λαμπρό.

Γιατί όλα της φύσης τα χαρίσματα, σαν να το είχαν προσυμφωνήσει, έτρεξαν και συναντήθηκαν στο πρόσωπό του, ανταγωνιζόμενα το ένα το άλλο στη συγκρότηση αυτής της αγαθής σύνθεσης, που ονομάστηκε Γρηγόριος.

Κι εκείνος, από τα βήματά του τα πρώτα, σαν αθλητής που από το ξεκίνημά του δείχνει τη νικηφόρα έκβαση του αγώνα, με το πέρασμα του χρόνου και την αύξηση της ηλικίας του έδειχνε καθαρά σ' όλους εκείνα τα σημάδια που τους έκαναν εύκολα να φαντασθούν το πόσο μεγάλος θα γινόταν, προικισμένος καθώς ήταν μ' όλα της φύσης τα καλά.

Και όλα τούτα, παρά τις δυσκολίες της παιδικής του ηλικίας και τη συμφορά της ορφάνιας που τον έπληξε, όταν επτάχρονος ακόμη τον άφησε ορφανό στη ζωή ο θάνατος του πατέρα του.

Όμως, ούτε και μ' αυτό το πλήγμα εμποδίστηκε από το να συνεχίσει την αγαθή του πορεία, αλλά, επειδή λόγω ηλικίας δεν ήταν ακόμη ώριμος να έρθει σε επαφή με την υπερβατική πραγματικότητα και να νοιώσει τους καρπούς της θείας μακαριότητας, αφιέρωσε τον εαυτό του σε ό,τι καλύτερο υπάρχει στη ζωή και κάνει τον άνθρωπο να ξεχωρίζει από την υπόλοιπη δημιουργία, δηλαδή στη σπουδή της σοφίας του ανθρώπινου λόγου και την κατάκτηση της γνώσης.

Κάνοντας δε έναν ιδανικό συγκερασμό των σπάνιων και μεγάλων φυσικών του χαρισμάτων με την επιμέλεια της μελέτης του, αλλά και με την πλήρη και ολοκληρωτική αποκοπή του από όλα εκείνα που σωστά και δίκαια θα περιφρονούσε κάθε μυαλωμένος άνθρωπος, αφοσιώθηκε ολόψυχα στο ποθούμενο, έτσι μάλιστα που πολύ γρήγορα έγινε σπουδαίος και ξακουστός, και όλοι μιλούσαν γι αυτόν και λέγανε πως είχε ήδη ξεπεράσει όλους τους συνομηλίκους του εκείνης της εποχής, και όχι μόνο αυτό, αλλά και των κορυφαίων σοφών ακόμα είχε θέσει υπό αμφισβήτηση τα πρωτεία, καθώς όλοι υποχωρούσαν μπροστά στην ακαταμάχητη δύναμη των λόγων του, κι έμεναν έκθαμβοι μπροστά στα αξιοθαύμαστα φυσικά του χαρίσματα.

Και όποιος θέλει να βεβαιωθεί, μπορεί εύκολα να αναζητήσει απόδειξη η μαρτυρία όχι τόσο στα μετέπειτα κείμενά του, που με τη δύναμη της εν Πνεύματι Αγίω αληθινής Σοφίας, που ξεπερνάει κάθε ανθρώπινη εμπειρία και επιστήμη, και με το μοναδικά μάλιστα εκείνο τρόπο, τόσο λαμπρά, όσο κανένας άλλος, έγραψε υπέρ αυτής ο άγιος· ούτε, βέβαια, και σ' εκείνα τα λόγια τα δυσσεβή και άσεμνα, που τόλμησαν κατά της διδασκαλίας του να ξεστομίσουν, μάλλον πολύ άσχημα κάνοντας κάποιοι, διακωμωδώντας τα ιερά και όσια της πίστης μας, λόγια αλγεινά, της χαμόσυρτης ζωής του κόσμου τούτου μάλλον απότοκα, παρά της άνω, της ελεύθερης, της πολιτίσας των ουρανών!

Με κανένα τρόπο λοιπόν, αδελφοί μου, δεν πρέπει τους ανθρώπους αυτούς να πάρουμε ποτέ στα σοβαρά σαν μάρτυρες των όσων είπαμε, αλλά ας δώσουμε το

βάρος της μαρτυρίας στην πανθομολογούμενη φήμη της σοφίας του, που εξ αρχής συνδέθηκε με το πρόσωπό του κι ολοένα θέριευε, και που όπως είπε και κάποιος απ' τους παλαιούς αξιοθαύμαστους σοφούς, ποτέ δεν εξαλείφεται εντελώς.

Και όμως, αν και είχε τέτοιο χάρισμα στη δύναμη του λόγου, και μάλιστα όχι σε ένα και μόνο εξειδικευμένο πεδίο της ανθρώπινης γνώσης, αλλά σχεδόν σε όλα, πράγμα που και από μόνο του θα ήταν αρκετό για να κορέσει τη δίψα για πρόοδο κάθε σφοδρού εραστή του αγαθού, όμως ο πράγματι αγαθός Γρηγόριος δεν έκρινε σωστό να δαπανήσει σ' όλα αυτά ό,τι πιο τέλεια και ευγενικό βρίσκεται μεσ' στα κατάβαθα της ανθρώπινης ψυχής.

Απεναντίας μάλιστα έστρεψε μεν την προσοχή του σ' αυτή τη θύραθεν σοφία, χωρίς όμως να την απολυτοποιήσει, γνωρίζοντας ότι το κυνήγι της γνώσης με βάση τα κριτήριά της με κανένα τρόπο δεν οδηγεί πάντοτε σε σωστά συμπεράσματα.

Επειδή ακριβώς με της «σοφίας» αυτής τα αλληλοσυγκρουόμενα επιχειρήματα και συμπεράσματα κλονίζεται και αποσταθεροποιείται το κύρος της γνώσης των πραγμάτων· σχημάτισε λοιπόν μέσα του την πεποίθηση ότι κανένα από τα ανθρώπινα διανοήματα δεν κλείνει μέσα του ουσιαστικά ένα νόημα ανώτερο ή θεϊκό.

Γι' αυτό και επιλέγει την πιο ρεαλιστική μορφή της φιλοσοφίας, περιφρονώντας τα πάντα σαν να ήταν ένα τίποτα, ώστε να υπερβεί τα όρια της φύσης, να αρθεί πάνω από το επίπεδο της κοσμικής γνώσης, κατανοώντας την ανάγκη να εισδύσει στα βάθη της πηγής της πηγής της Σοφίας, ώστε από εκεί μέσα να εξασφαλίσει το αμετάβλητο των λογισμών και να διακρίνει καθαρά τις αιτίες των όντων, θέλοντας έτσι όχι μόνο να φαίνεται αλλά και όντως να είναι φιλόσοφος.

Φεύγει, λοιπόν, για το Όρος εκείνο τα γνωστό μας, που τ' όνομα είναι συνώνυμο με τη αγιότητα, και ρίχνεται ολόψυχα στον αγώνα για την απόκτηση της αρετής, με το σκοπό όχι μονάχα το νου του να ανεβάσει πάνω από τα σωματικά και τα γήινα, αλλά και το ίδιο το σώμα να μετεωρίσει μεταξύ ουρανού και γης, προετοιμάζοντάς το για τη θέωση, τη μυστική εκείνη και κατά χάρη ένωση του ανθρώπου με το Θεό.

Και σαν πρώτο βήμα του αγώνα του προσκολλάται τότε στους κατοίκους του υπέροχου Άθω, ώστε ούτε και στον τόπο της νέας του κατοικίας να διακινδυνεύσει έστω και κατ' ελάχιστο τη διατάραξη της όποιας ασύνητης ή μη ευγενικής ενέργειας, αλλά αντίθετα να καθυποτάξει την κατώτερη αυτή και δούλη κοσμική σοφία στην πρώτη και πανέμορφη θεία φιλοσοφία.

Έτσι, λοιπόν, βάζει μετάνοια στο γέροντά του και μέσω αυτού κατατάσσεται στη

χορεία των μοναστών, και αρχίζει τη μύησή του στα βαθειά νερά του μοναχισμού*.

Όταν δε εκείνος έφυγε για να συναντήσει τον Κύριο, που τόσο ποθούσε η ψυχή του, για να απολαύσει τον άξιο και δίκαιο μισθό των ασκητικών του ιδρώτων, ο Γρηγόριος, έχοντας πάντοτε σαν όπλο και στήριγμά του την από τα παιδικά του χρόνια φίλη της ψυχής του ταπεινοφροσύνη, και για το λόγο αυτό μη στηριζόμενος στον εαυτό του, αν και μπορούσε, λόγω του γεροντικού φρονήματος που από τα νεανικά του χρόνια κοσμούσε την ψυχή του, ήδη να καθοδηγεί τους άλλους, προσέρχεται στη Λάυρα του μεγάλου και ξακουστού αγίου Αθανασίου του Αθωνίτου, και βάζει μετάνοια στους εκεί ασκούμενους.

* Εισέρχεται στην ιερά μονή του Βατοπεδίου και γίνεται υποταχτικός στο γέροντα Νικόδημο (1317- 1320).

Απόσπασμα από την εγκωμιαστική ομιλία του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Νείλου, (1379-1388), στον Άγιο Γρηγόριο Παλαμά, όπως δημοσιεύεται σε μετάφραση στο βιβλίο, ο “Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς και το κίνημα του Ησυχασμού” των εκδόσεων Αρμός. Μετάφραση Η.Γ. Πετρόπουλου, επιμέλεια, σχόλια Αλεξάνδρου Σ. Κορακίδη δρ. Θεολογίας.

<https://bit.ly/3IB1Oz0>